

5. Asumsikan X_i adalah lamanya waktu yang diperlukan antar kedatangan para nasabah dan X_j adalah lamanya waktu nasabah bertransaksi di ATM. Maka, X_i dan X_j memiliki distribusi eksponensial sebagai berikut.

$$f(x; \beta_i) = \frac{1}{\beta_i} e^{-\frac{x}{\beta_i}} \quad \text{dan} \quad f(x; \beta_j) = \frac{1}{\beta_j} e^{-\frac{x}{\beta_j}}$$

a. Jika dinotasikan β_i adalah rata-rata waktu antar kedatangannya para nasabah dan β_j adalah rata-rata waktu bertransaksi di ATM, maka $\beta_i = 45$ detik/nasabah dan $\beta_j = 90$ detik/nasabah atau, $\beta_i = 0.75$ menit/nasabah dan $\beta_j = 1.5$ menit/nasabah. Untuk distribusi eksponensial, nilai ekspektasinya adalah $\mu = 1/\beta$. Jadi,

$$\mu_i = \frac{1}{0.75} \quad \text{dan} \quad \mu_j = \frac{1}{1.5}$$

atau

$$\mu_i = 1.3 \quad \text{dan} \quad \mu_j = 0.6$$

Jika dinotasikan $\lambda = \mu_i$ dan $\mu = \mu_j$, maka $\lambda = 1.3/\text{menit}$ dan $\mu = 0.6/\text{menit}$.

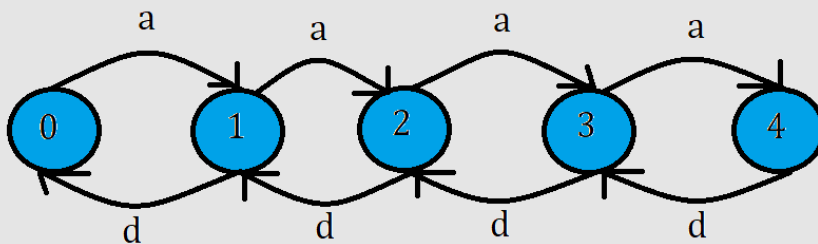
Maka $\lambda = 1.3/\text{menit}$ dan $\mu = 0.6/\text{menit}$

b. Diagram transisi keadannya adalah

Notasi:

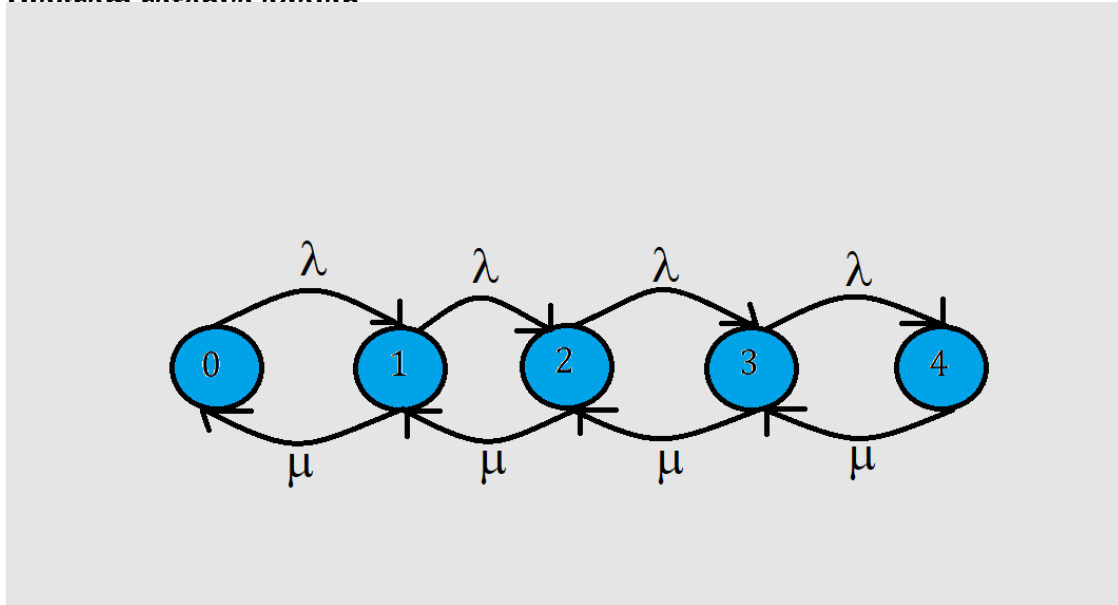
a : arrival

d : depart

c. Diagram rate adalah diagram yang dibuat dari diagram transisi dengan menggantikan simbol aktifitas dengan tingkat (kecepatan, atau yang memiliki besaran *something/time*) aktifitasnya.

Diagram ratenya adalah

d. Matrix rate adalah matrix $R_{m \times n} = (r_{ij})$. Berdasarkan diagram ratenya pada point (c), matrix rate $R = (r_{ij})$ adalah

$$R_{5 \times 5} = \begin{bmatrix} 0 & \lambda & 0 & 0 & 0 \\ \mu & 0 & \lambda & 0 & 0 \\ 0 & \mu & 0 & \lambda & 0 \\ 0 & 0 & \mu & 0 & \lambda \\ 0 & 0 & 0 & \mu & 0 \end{bmatrix}$$

e. Jika α_i adalah total rate keluar dari setiap state, maka α_i dapat dihitung dengan persamaan

$$\alpha_i = \sum_{j=0}^{m-1} r_{ij}$$

maka,

$$\begin{aligned} \alpha_0 &= r_{0.0} + r_{0.1} + r_{0.2} + r_{0.3} + r_{0.4} \\ &= 0 + \lambda + 0 + 0 + 0 \\ \therefore \alpha_0 &= \lambda \end{aligned}$$

Berdasarkan diagram ratenya pada point (c), diperoleh

$$\alpha_i = \lambda + \mu \quad \text{for } i = 1, 2, 3$$

dan $\alpha_4 = \mu$.

Dengan demikian, $\alpha_0 = 1.3$, $\alpha_1 = \alpha_2 = \alpha_3 = 1.9$, dan $\alpha_4 = 0.6$

f. Karena jumlah pada baris matrix peluang transisi state sama dengan 1, maka

$$\mathbf{P} = \begin{bmatrix} 1 - \Delta\lambda & \Delta\lambda & 0 & 0 & 0 \\ \Delta\mu & 1 - \Delta(\mu + \lambda) & \Delta\lambda & 0 & 0 \\ 0 & \Delta\mu & 1 - \Delta(\mu + \lambda) & \Delta\lambda & 0 \\ 0 & 0 & \Delta\mu & 1 - \Delta(\mu + \lambda) & \Delta\lambda \\ 0 & 0 & 0 & \Delta\mu & 1 - \Delta\mu \end{bmatrix}$$

Untuk nilai $\lambda = 1.3$ dan $\mu = 0.6$, Maka

$$\mathbf{P} = \begin{bmatrix} 1 - \Delta 1.3 & \Delta 1.3 & 0 & 0 & 0 \\ \Delta 0.6 & 1 - \Delta 1.9 & \Delta 1.3 & 0 & 0 \\ 0 & \Delta 0.6 & 1 - \Delta 1.9 & \Delta 1.3 & 0 \\ 0 & 0 & \Delta 0.6 & 1 - \Delta 1.9 & \Delta 1.3 \\ 0 & 0 & 0 & \Delta 0.6 & 1 - \Delta 0.6 \end{bmatrix}$$

Untuk suatu interval kecil waktu $\Delta = 0.025$, maka

$$\mathbf{P} = \begin{bmatrix} 1 - 0.025 \times 1.3 & 0.025 \times 1.3 & 0 & 0 & 0 \\ 0.025 \times 0.6 & 1 - 0.025 \times 1.9 & 0.025 \times 1.3 & 0 & 0 \\ 0 & 0.025 \times 0.6 & 1 - 0.025 \times 1.9 & 0.025 \times 1.3 & 0 \\ 0 & 0 & 0.025 \times 0.6 & 1 - 0.025 \times 1.9 & 0.025 \times 1.3 \\ 0 & 0 & 0 & 0.025 \times 0.6 & 1 - 0.025 \times 0.6 \end{bmatrix}$$

Dengan demikian, matrix peluang untuk suatu interval kecil waktu $\Delta = 0.025$ adalah

$$\mathbf{P} = \begin{bmatrix} 0.9675 & 0.0325 & 0 & 0 & 0 \\ 0.015 & 0.9525 & 0.0325 & 0 & 0 \\ 0 & 0.015 & 0.9525 & 0.0325 & 0 \\ 0 & 0 & 0.015 & 0.9525 & 0.0325 \\ 0 & 0 & 0 & 0.015 & 0.985 \end{bmatrix}$$

APPENDIX

A.1. Nilai $f(x; \beta = 0.5)$

```
T_randvar <- seq(0, 3, 0.01)
define_exponential <- function(randvar, bta) {return((1 / bta) * exp(-randvar / bta))}
df_exponential <- data.frame("Time" = T_randvar, "t_exp" =
define_exponential(T_randvar, bta = 0.5))
print(df_exponential)
```

##	Time	t_exp
## 1	0.00	2.0000000000
## 2	0.01	1.960397347
## 3	0.02	1.921578878
## 4	0.03	1.883529067
## 5	0.04	1.846232693
## 6	0.05	1.809674836
## 7	0.06	1.773840873
## 8	0.07	1.738716471
## 9	0.08	1.704287578
## 10	0.09	1.670540423

11 0.10 1.637461506
12 0.11 1.605037596
13 0.12 1.573255722
14 0.13 1.542103172
15 0.14 1.511567483
16 0.15 1.481636441
17 0.16 1.452298074
18 0.17 1.423540646
19 0.18 1.395352652
20 0.19 1.367722818
21 0.20 1.340640092
22 0.21 1.314093640
23 0.22 1.288072842
24 0.23 1.262567291
25 0.24 1.237566784
26 0.25 1.213061319
27 0.26 1.189041096
28 0.27 1.165496505
29 0.28 1.142418128
30 0.29 1.119796733
31 0.30 1.097623272
32 0.31 1.075888875
33 0.32 1.054584848
34 0.33 1.033702669
35 0.34 1.013233985
36 0.35 0.993170608
37 0.36 0.973504512
38 0.37 0.954227831
39 0.38 0.935332854
40 0.39 0.916812023
41 0.40 0.898657928
42 0.41 0.880863309
43 0.42 0.863421047
44 0.43 0.846324165
45 0.44 0.829565823
46 0.45 0.813139319
47 0.46 0.797038082
48 0.47 0.781255671
49 0.48 0.765785772
50 0.49 0.750622198
51 0.50 0.735758882
52 0.51 0.721189880
53 0.52 0.706909364
54 0.53 0.692911621
55 0.54 0.679191051
56 0.55 0.665742167
57 0.56 0.652559589
58 0.57 0.639638044
59 0.58 0.626972362
60 0.59 0.614557477

61 0.60 0.602388424
62 0.61 0.590460334
63 0.62 0.578768436
64 0.63 0.567308053
65 0.64 0.556074601
66 0.65 0.545063586
67 0.66 0.534270604
68 0.67 0.523691337
69 0.68 0.513321554
70 0.69 0.503157106
71 0.70 0.493193928
72 0.71 0.483428034
73 0.72 0.473855517
74 0.73 0.464472549
75 0.74 0.455275377
76 0.75 0.446260320
77 0.76 0.437423774
78 0.77 0.428762203
79 0.78 0.420272142
80 0.79 0.411950196
81 0.80 0.403793036
82 0.81 0.395797398
83 0.82 0.387960085
84 0.83 0.380277960
85 0.84 0.372747952
86 0.85 0.365367048
87 0.86 0.358132296
88 0.87 0.351040801
89 0.88 0.344089728
90 0.89 0.337276295
91 0.90 0.330597776
92 0.91 0.324051502
93 0.92 0.317634852
94 0.93 0.311345261
95 0.94 0.305180212
96 0.95 0.299137238
97 0.96 0.293213924
98 0.97 0.287407900
99 0.98 0.281716842
100 0.99 0.276138475
101 1.00 0.270670566
102 1.01 0.265310930
103 1.02 0.260057422
104 1.03 0.254907940
105 1.04 0.249860424
106 1.05 0.244912857
107 1.06 0.240063257
108 1.07 0.235309686
109 1.08 0.230650242
110 1.09 0.226083061

111 1.10 0.221606317
112 1.11 0.217218218
113 1.12 0.212917009
114 1.13 0.208700970
115 1.14 0.204568413
116 1.15 0.200517687
117 1.16 0.196547171
118 1.17 0.192655276
119 1.18 0.188840446
120 1.19 0.185101155
121 1.20 0.181435907
122 1.21 0.177843235
123 1.22 0.174321703
124 1.23 0.170869902
125 1.24 0.167486451
126 1.25 0.164169997
127 1.26 0.160919213
128 1.27 0.157732800
129 1.28 0.154609481
130 1.29 0.151548008
131 1.30 0.148547156
132 1.31 0.145605726
133 1.32 0.142722539
134 1.33 0.139896443
135 1.34 0.137126308
136 1.35 0.134411025
137 1.36 0.131749509
138 1.37 0.129140694
139 1.38 0.126583537
140 1.39 0.124077015
141 1.40 0.121620125
142 1.41 0.119211885
143 1.42 0.116851332
144 1.43 0.114537521
145 1.44 0.112269526
146 1.45 0.110046440
147 1.46 0.107867375
148 1.47 0.105731457
149 1.48 0.103637834
150 1.49 0.101585668
151 1.50 0.099574137
152 1.51 0.097602437
153 1.52 0.095669779
154 1.53 0.093775390
155 1.54 0.091918513
156 1.55 0.090098405
157 1.56 0.088314337
158 1.57 0.086565596
159 1.58 0.084851482
160 1.59 0.083171310

161 1.60 0.081524408
162 1.61 0.079910117
163 1.62 0.078327790
164 1.63 0.076776796
165 1.64 0.075256514
166 1.65 0.073766335
167 1.66 0.072305664
168 1.67 0.070873915
169 1.68 0.069470518
170 1.69 0.068094909
171 1.70 0.066746540
172 1.71 0.065424870
173 1.72 0.064129371
174 1.73 0.062859524
175 1.74 0.061614822
176 1.75 0.060394767
177 1.76 0.059198870
178 1.77 0.058026654
179 1.78 0.056877649
180 1.79 0.055751397
181 1.80 0.054647445
182 1.81 0.053565353
183 1.82 0.052504688
184 1.83 0.051465025
185 1.84 0.050445950
186 1.85 0.049447053
187 1.86 0.048467936
188 1.87 0.047508206
189 1.88 0.046567481
190 1.89 0.045645383
191 1.90 0.044741544
192 1.91 0.043855602
193 1.92 0.042987203
194 1.93 0.042135999
195 1.94 0.041301650
196 1.95 0.040483823
197 1.96 0.039682189
198 1.97 0.038896429
199 1.98 0.038126229
200 1.99 0.037371279
201 2.00 0.036631278
202 2.01 0.035905930
203 2.02 0.035194945
204 2.03 0.034498038
205 2.04 0.033814931
206 2.05 0.033145351
207 2.06 0.032489029
208 2.07 0.031845703
209 2.08 0.031215116
210 2.09 0.030597015

211 2.10 0.029991154
212 2.11 0.029397289
213 2.12 0.028815184
214 2.13 0.028244605
215 2.14 0.027685324
216 2.15 0.027137118
217 2.16 0.026599767
218 2.17 0.026073056
219 2.18 0.025556775
220 2.19 0.025050717
221 2.20 0.024554680
222 2.21 0.024068465
223 2.22 0.023591877
224 2.23 0.023124727
225 2.24 0.022666826
226 2.25 0.022217993
227 2.26 0.021778047
228 2.27 0.021346813
229 2.28 0.020924118
230 2.29 0.020509793
231 2.30 0.020103671
232 2.31 0.019705592
233 2.32 0.019315395
234 2.33 0.018932925
235 2.34 0.018558028
236 2.35 0.018190554
237 2.36 0.017830357
238 2.37 0.017477292
239 2.38 0.017131219
240 2.39 0.016791998
241 2.40 0.016459494
242 2.41 0.016133574
243 2.42 0.015814108
244 2.43 0.015500968
245 2.44 0.015194028
246 2.45 0.014893166
247 2.46 0.014598262
248 2.47 0.014309197
249 2.48 0.014025856
250 2.49 0.013748125
251 2.50 0.013475894
252 2.51 0.013209053
253 2.52 0.012947497
254 2.53 0.012691119
255 2.54 0.012439818
256 2.55 0.012193493
257 2.56 0.011952046
258 2.57 0.011715379
259 2.58 0.011483399
260 2.59 0.011256013


```
## 261 2.60 0.011033129
## 262 2.61 0.010814658
## 263 2.62 0.010600514
## 264 2.63 0.010390609
## 265 2.64 0.010184862
## 266 2.65 0.009983188
## 267 2.66 0.009785507
## 268 2.67 0.009591741
## 269 2.68 0.009401812
## 270 2.69 0.009215644
## 271 2.70 0.009033162
## 272 2.71 0.008854293
## 273 2.72 0.008678967
## 274 2.73 0.008507111
## 275 2.74 0.008338659
## 276 2.75 0.008173543
## 277 2.76 0.008011696
## 278 2.77 0.007853054
## 279 2.78 0.007697553
## 280 2.79 0.007545131
## 281 2.80 0.007395727
## 282 2.81 0.007249282
## 283 2.82 0.007105737
## 284 2.83 0.006965034
## 285 2.84 0.006827117
## 286 2.85 0.006691931
## 287 2.86 0.006559422
## 288 2.87 0.006429537
## 289 2.88 0.006302223
## 290 2.89 0.006177431
## 291 2.90 0.006055109
## 292 2.91 0.005935210
## 293 2.92 0.005817685
## 294 2.93 0.005702487
## 295 2.94 0.005589571
## 296 2.95 0.005478890
## 297 2.96 0.005370400
## 298 2.97 0.005264059
## 299 2.98 0.005159824
## 300 2.99 0.005057653
## 301 3.00 0.004957504
```

A.2. Table distribusi poisson untuk $x = 0, 1, 2, \dots, 20$

```
#In this case, we let X = 0, 1, ... , 20
#We still being able to compute X > 20 by using define_poisson function
arrival <- seq(0, 20, 1)
define_poisson <- function(X, lambda) {return(exp(-lambda) * (lambda ** X) /
factorial(X))}
define_cmltv_poisson <- function(r, lambda) {return(sum(define_poisson(seq(0,
```

```

r, 1), lambda))})
cmltv_prob_arrival <- c(sum(define_poisson(0:0, lambda = 8)))
for (arrivals in 2:length(arrival)) {
  cmltv_prob_arrival[arrivals] = sum(define_poisson(0:(arrivals-1), lambda
= 8))
}
df_poisson <- data.frame("arrival" = arrival[0:21], "poisson_probability" =
define_poisson(arrival, lambda = 8), "poisson_probability_sums" =
cmltv_prob_arrival[0:21])
print(df_poisson)

```

##	arrival	poisson_probability	poisson_probability_sums
## 1	0	0.0003354626	0.0003354626
## 2	1	0.0026837010	0.0030191637
## 3	2	0.0107348041	0.0137539677
## 4	3	0.0286261442	0.0423801120
## 5	4	0.0572522885	0.0996324005
## 6	5	0.0916036616	0.1912360621
## 7	6	0.1221382155	0.3133742775
## 8	7	0.1395865320	0.4529608095
## 9	8	0.1395865320	0.5925473414
## 10	9	0.1240769173	0.7166242587
## 11	10	0.0992615338	0.8158857926
## 12	11	0.0721902064	0.8880759990
## 13	12	0.0481268043	0.9362028033
## 14	13	0.0296164949	0.9658192982
## 15	14	0.0169237114	0.9827430096
## 16	15	0.0090259794	0.9917689890
## 17	16	0.0045129897	0.9962819787
## 18	17	0.0021237599	0.9984057386
## 19	18	0.0009438933	0.9993496319
## 20	19	0.0003974287	0.9997470606
## 21	20	0.0001589715	0.9999060321